A diplomás munkaerő helyzetének vizsgálata

(Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben és Budapesten)

TÓTH ESZTER

Kulcsszavak: megyék fejlettségi szintje, nemzetgazdasági ágak, alkalmazottak, nettó kereset, munkaerő-piaci státus.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A kérdőíves megkérdezés – 1022 válasz – alapján megállapítható, hogy 100 001–180 000 Ft közötti nettó átlagkereset jellemző a diplomás munkavállalók körében. A diplomát adó végzettség és a megkérdezettek munkaerő-piaci státusának összefüggéseit illetően megállapítható, hogy a diplomások között létezik ugyan munkanélküliség, de ez jóval kisebb mértékű, mint a KSH és a Munkaügyi Központok által kimutatott, alap- és középszintű végzettséggel rendelkező munkavállalók körében.

A továbbtanulás – ami az Európai Unió szintjén is lényeges – a kérdőíves felmérés szerint nagyarányú, 67%-os.

BEVEZETÉS

Az Európai Unióban nagy jelentőséget tulajdonítanak a foglalkoztatás növelésének. Az irányelvek négy fő területet jelölnek meg

- ✓ a munkanélküliség csökkentése és a foglalkoztatottsági ráta növelése;
- ✓ a kis- és középvállalkozások indításához nyújtott komplex segítség;
- ✓ a vállalkozások és alkalmazottak alkalmazkodóképességének fejlesztése;
- ✓ az egyenlő esélyek politikájának megerősítése.

Mind a négy terület fejlesztésének egyik közös, nélkülözhetetlen kiindulási alapja a humán erőforrások erősítése. Ezért az oktatási reform továbbra is fontos kérdés mind a felsőoktatási intézményekben (egyetem, főiskola) folyó alapképzés, mind a felnőttképzés, a munkavállalók továbbképzése tekintetében.

CÉLKITŰZÉSEK, ANYAG ÉS MÓDSZER

Kutatásomban alapvetően a diplomás munkaerő helyzetének bemutatását és értékelését tűztem ki célul. A vizsgálataimat két megyére – Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén –, valamint a fővárosra végeztem el.

Kérdőíves megkérdezés segítségével a Heves, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei és fővárosi diplomás munkaerő továbbtanulásával, munkahelyével és munkanélküliségével összefüggő adatokat vizsgáltam. A kérdőív megszerkesztésénél *Scipione (1994)* által javasolt lépéseket követtem. Az írásbeli *megkérdezéses formát* azért választottam, mert a szóbeli kérdésfeltevés bonyolult, költséges. A *kérdőív típusát* tekintve legalkalmasabbnak az önkitöltő kérdőívet találtam, melyet e-mailen és postai úton juttattam el a megkérdezetteknek. A kérdőíves felmérés gondos előkészítése és szakszerű végrehajtása alapvetően meghatározza az eredmények egzakt voltát, s hasznosíthatóságát. A beérkezett minta nagysága 1303 kérdőív volt, melyből 1011 e-mail formában, 292 pedig papír alapon állt rendelkezésemre. A beérkezettek közül 1022-őt értékeltem: 658-at Heves

megyéből, 193-at Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből és 171-et Budapestről.

A FELMÉRÉSBEN RÉSZT VEVŐK MUNKAHELYE ÉS KERESETE

A kérdőíves felmérés gondos előkészítése és szakszerű végrehajtása alapvetően meghatározza az eredmények egzakt voltát, s hasznosíthatóságát.

A megkérdezettek felméréskori munkahelyének nemzetgazdasági ágát a nettó keresetükkel vetettem össze, melyből kiderült, hogy az 1022 darab kérdőív alapján 100 001–180 000 Ft közötti keresetek a jellemzőek Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye, valamint Budapest tekintetében (1. táblázat).

1. táblázat

A munkahely nemzetgazdasági ága és a nettó kereset

Nemzetgazdasági ág	65 500 Ft alatt	65 501–100 000 Ft	**100 001–180 000 Ft**	**180 001–200 000 Ft**	**200 001–300 000 Ft**	**300 001 Ft felett**	**Nem válaszolt**
Mezőgazdaság	4	9	**39**	21	20	5	6
Ingatlanügyek, gazdasági szolgáltatás	0	0	**14**	0	8	5	0
Oktatás	5	18	**168**	43	58	20	3
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	4	11	**28**	7	12	4	1
Építőipar	**5**	3	0	3	2	1	1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	0	**9**	7	0	0	2	0
Pénzügyi közvetítés	6	10	**22**	7	**22**	11	6
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	1	7	52	23	**134**	30	2
Egészségügy, szociális ellátás	0	10	**23**	1	0	1	0
Ipar	0	7	6	8	**18**	7	4
Kereskedelem, javítás	0	**14**	5	0	**14**	7	2
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	0	3	0	3	0	**6**	4
Összesen	25	101	**364**	116	288	99	29

n = 1022
Forrás: saját számítás

A KSH adatai alapján a nettó keresetek 2006-ban valóban a 100 001–180 000 Ft közé estek, kivételt képeztek a Pénzügyi közvetítés (403 861 Ft), Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás (222 973 Ft), Oktatás (191 133 Ft), és összességében a költségvetési szféra (193 949 Ft) (*www.ksh.hu, 2006*).

Érdekes tény – bár a minta elemszáma elenyésző –, hogy a Mezőgazdaság és a Pénzügyi közvetítés ágban többen nem válaszoltak, vagyis érzékeny kérdésnek vélték a havi nettó kereset megválaszolását. Indoklást nem adtak, de a szakirodalmakból megalapozottan feltételezhető, hogy az előbbiekben már oly sokat emlegetett feketemunka (mezőgazdasági) jelenléte, valamint a Pénzügyi közvetítés szférában a nemzetgazdasági átlagnál jóval magasabb bér eltitkolása miatt kényes a kérdés.

A diplomát adó végzettség és a megkérdezettek munkaerő-piaci státusa

A megkérdezettek többsége – csaknem kétharmada – még nem volt munkanélküli!

2. táblázat

A diplomát adó végzettség és a megkérdezettek munkaerő-piaci státusának összefüggése Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves megyékben és Budapesten

Végzettség	Nem voltam és nem is vagyok munkanélküli	Jelenleg regisztrált munkanélküli vagyok	Jelenleg nem regisztrált munkanélküli vagyok	Voltam regisztrált munkanélküli	Voltam nem regisztrált munkanélküli
Agrár	**160**	10	1	129	13
Bölcsész	**117**	0	0	39	0
Marketing	**6**	0	1	**6**	0
Közgazdasági	**207**	1	0	104	11
Műszaki	**35**	0	0	16	0
Egészségügyi	**34**	0	0	0	0
Jogi	**16**	0	0	8	0
Természet-tudományi	**51**	5	0	27	0
Informatikai	5	0	0	**6**	0
Kereskedelmi	**9**	0	0	5	0
Összesen	**640**	16	2	340	24

n = 1022
Forrás: saját számítás

A nem regisztrált munkanélküliek között az agrár és közgazdasági végzettséggel rendelkezők szerepeltek. *A megkérdezéskor az 1022 válaszadó közül csupán két fő vallotta magát munkanélkülinek*, ez a minta nem egészen egy százaléka. Továbbra is elmondható, hogy a diploma elvégzésével nem feltétlenül lehet elkerülni a munkanélküliséget, de ahogyan a Munkaügyi Központok közleményeiben is olvasható, a legkisebb munkanélküliség a főiskolát és egyetemet végzettek körében tapasztalható (2. táblázat).

A diplomát adó végzettség és a továbbtanulás

A továbbtanulás fontossága a mai Európai Unióban hangsúlyos, a munkavállalók minden életfázisában hirdetik az élethosszig tartó tanulás jelentőségét. Kérdőívemben éppen ezért tartottam fontosnak, hogy a végzettséghez kapcsolódóan rákérdezzek a továbbtanulásra. Az eredmények (3. táblázat) 67%-os továbbtanulást jeleznek, s azt, hogy az egészségügyi és az informatikai végzettség kivételével többségében továbbtanultak a megkérdezettek (a megkérdezéskor nem volt feltétel, hogy felsőoktatásban tanuljanak tovább, lehetett ez egy OKJ-s tanfolyam is).

3. táblázat

A diplomát adó végzettség és a felsőoktatásban való továbbtanulás összefüggése Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves megyékben és Budapesten

Végzettség	Továbbtanult-e?	
	Nem	Igen
Agrár	87	**227**
Bölcsész	38	**118**
Marketing	0	**9**
Közgazdasági	152	**173**
Műszaki	5	**46**
Egészségügyi	**21**	13
Jogi	11	**13**
Természettudományi	8	**76**
Informatikai	**7**	4
Kereskedelmi	4	**10**
Összesen	333	**689**

n = 1022
Forrás: saját számítás

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) Scipione, A. P. (1994): A piackutatás gyakorlata. Springer Kiadó, Budapest, 371 p. – (2) www.ksh.hu (3) www.afsz.hu – (4) www.frissdiplomas.hu